

Cuprins

TITLUL I. TEORIA DREPTULUI CONSTITUȚIONAL.....	1
Capitolul I. Noțiuni generale despre drept.....	1
<i>Secțiunea 1. Conceptul de „drept”.....</i>	<i>1</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Originea și dimensiunea istorică a dreptului.</i>	
<i>Drept, religie, morală.....</i>	<i>2</i>
<i>Secțiunea a 3-a. Factorii de configurare a dreptului.....</i>	<i>6</i>
<i>Secțiunea a 4-a. Tipologia dreptului.....</i>	<i>7</i>
§1. Mari sisteme de drept.....	7
1.1. Familia juridică de tradiție romanică.....	8
1.2. Familia de drept anglo-saxon.....	9
1.3. Dreptul religios și sistemele dualiste.....	12
§2. Dreptul Uniunii Europene	12
<i>Secțiunea a 5-a. Dreptul și statul.....</i>	<i>16</i>
§1. Noțiunea de „stat”.....	16
§2. Elementele Statului	18
§3. Puterea de stat.....	19
3.1. Caracterele puterii de stat.....	19
3.2. Separația puterilor în stat.....	20
Capitolul al II-lea. Sistemul dreptului: normele juridice, instituțiile juridice și ramurile de drept. Dreptul constituțional ca ramură a dreptului public.....	23
<i>Secțiunea 1. Normele juridice.....</i>	<i>23</i>
§1. Definiția normelor juridice.....	23
§2. Elementele de structură ale normei juridice.....	24
2.1. Structura internă	24
2.2. Structura externă sau tehnico-legislativă	24
<i>Secțiunea a 2-a. Instituțiile juridice și ramurile de drept.....</i>	<i>25</i>
§1. Instituțiile juridice	25
§2. Ramurile de drept.....	25
§3. Diviziunea dreptului în drept public și drept privat.....	26
<i>Secțiunea a 3-a. Dreptul constituțional ca ramură a dreptului public.....</i>	<i>27</i>
§1. Definiția dreptului constituțional.....	27

§2. Obiectul dreptului constituțional	28
§3. Specificul normelor de drept constituțional.....	29
§4. Locul dreptului constituțional în cadrul sistemului dreptului.....	29
§5. Evoluții ale dreptului constituțional.....	30
Capitolul al III-lea. Raporturile juridice de drept constituțional și izvoarele dreptului constituțional.....	32
<i>Secțiunea 1. Raporturile juridice de drept constituțional.....</i>	<i>32</i>
§1. Noțiuni și specific.....	32
§2. Subiectele raporturilor juridice de drept constituțional.....	33
§3. Conținutul și obiectul raporturilor juridice de drept constituțional.....	35
<i>Secțiunea a 2-a. Izvoarele dreptului constituțional.....</i>	<i>36</i>
§1. Noțiuni generale	36
§2. Actul normativ.....	37
2.1. Caracterizare generală.....	37
2.2. Legea	38
2.3. Decretul-lege.....	41
2.4. Hotărârile Parlamentului.....	42
2.5. Ordonanțele guvernamentale.....	44
2.6. Decretul	47
§3. Actele normative internaționale: izvoare ale dreptului constituțional român.....	48
3.1. Aspecte comune	48
3.2. Norma constituțională – cadru.....	48
3.3. Tratatul internațional în materia drepturilor omului.....	50
3.4. Actele Uniunii Europene.....	51
§4. Obiceiul (cutuma).....	55
§5. Jurisprudența	55
5.1. Considerații generale.....	55
5.2. Jurisprudența Curții Constituționale ca izvor de drept.....	58
TITLUL II. TEORIA CONSTITUȚIEI.....	63
Capitolul I. Constituție și constituționalism. Supremația Constituției.....	63
<i>Secțiunea 1. Noțiuni generale despre Constituție.....</i>	<i>63</i>
§1. Apariția Constituției.....	63
§2. Constituții cutumiare și constituții scrise.....	65

§3. Conținutul normativ al Constituției.....	68
§4. Definiția și caracterele juridice ale Constituției.....	69
§5. Funcțiile Constituției.....	70
§6. Conceptul de constituționalism.....	70
<i>Secțiunea a 2-a. Supremația Constituției.....</i>	<i>71</i>
§1. Noțiunea de supremație a Constituției.....	71
§2. Consecințe și garanții ale supremației Constituției.....	72
Capitolul al II-lea. Adoptarea, modificarea, suspendarea și abrogarea Constituției.....	74
<i>Secțiunea 1. Adoptarea Constituției.....</i>	<i>74</i>
§1. Considerații introductive.....	74
§2. Inițiativa constituțională.....	74
§3. Procedura de adoptare a Constituției.....	75
<i>Secțiunea a 2-a. Revizuirea Constituției.....</i>	<i>76</i>
§1. Caracterizare generală. Constituții rigide sau flexibile	76
§2. Reglementarea procedurii de revizuire a Constituției României din 1991.....	79
2.1. Inițiativa de revizuire a Constituției.....	79
2.2. Adoptarea și aprobarea legii de revizuire.....	80
2.3. Dispoziții ale Constituției declarate nerevizuibile. Limitele revizuirii.....	81
2.4. Rolul Curții Constituționale în procesul de revizuire a Constituției.....	82
<i>Secțiunea a 3-a. Suspendarea și abrogarea Constituției.....</i>	<i>82</i>
<i>Secțiunea a 4-a. Aplicarea directă a Constituției.....</i>	<i>83</i>
Capitolul al III-lea. Controlul constituționalității legilor.....	85
<i>Secțiunea 1. Noțiunea de control de constituționalitate. Fundamentare științifică.....</i>	<i>85</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Apariția controlului constituționalității legilor.....</i>	<i>86</i>
<i>Secțiunea a 3-a. Modele de control de constituționalitate.....</i>	<i>90</i>
§1. Aspecte generale	90
§2. Modelul american	90
§3. Modelul european	92
§4. Evoluții ale controlului de constituționalitate	93
<i>Secțiunea a 4-a. Clasificări ale controlului de constituționalitate.....</i>	<i>96</i>
<i>Secțiunea a 5-a. Controlul constituționalității legilor în România.....</i>	<i>97</i>

§1. Istoric	97
§2. Controlul de constituționalitate potrivit Constituției din 1991, revizuită în anul 2003. Scurtă prezentare.....	102
2.1. Autoritatea competentă.....	102
2.2. Atribuțiile Curții Constituționale.....	103
2.3. Actele Curții Constituționale și efectele acestora	104
<i>Secțiunea a 6-a. Funcțiile controlului de constituționalitate.....</i>	<i>110</i>
<i>Secțiunea a 7-a. Constituționalizarea dreptului.....</i>	<i>111</i>
Capitolul al IV-lea. Dezvoltarea constituțională a României.....	113
<i>Secțiunea 1. Perioada anterioară Constituției din 1991.....</i>	<i>113</i>
§1. Considerații generale.....	113
§2. Constituțiile române și acte cu valoare constituțională	114
2.1. Statutul dezvoltator al Convenției de la Paris.....	114
2.2. Constituția de la 1866.....	115
2.3. Constituția din 1923.....	117
2.4. Constituția din 1938.....	119
2.5. Perioada 1940-1947.....	121
2.6. Constituția din 1948.....	123
2.7. Constituția din 1952.....	125
2.8. Constituția din 1965.....	126
2.9. Perioada 1989-1991.....	128
<i>Secțiunea a 2-a. Constituția din 1991, revizuită în anul 2003.....</i>	<i>128</i>
§1. Aspecte generale	128
§2. Adoptarea Constituției din 1991.....	129
§3. Revizuirea Constituției în anul 2003.....	133
§4. Alte inițiative de revizuire a Constituției României.....	138
TITLUL III. STATUTUL CONSTITUȚIONAL AL OMULUI ȘI CETĂȚEANULUI.....	150
Capitolul I. Cetățenia.....	150
<i>Secțiunea 1. Definiție și natură juridică.....</i>	<i>150</i>
§1. Noțiunea de cetățenie.....	150
§2. Natura juridică a cetățeniei	151
<i>Secțiunea a 2-a. Regimul juridic al cetățeniei române.....</i>	<i>151</i>
§1. Sediul materiei.....	151
§2. Principiile cetățeniei române.....	151

§3. Dobândirea cetățeniei române.....	153
3.1. Modurile de dobândire a cetățeniei române.....	153
3.2. Dobândirea cetățeniei române prin naștere	154
3.3. Dobândirea cetățeniei române prin adopție.....	154
3.4. Dobândirea (acordarea) cetățeniei române la cerere.....	154
3.5. Redobândirea cetățeniei române.....	156
3.6. Cetățenia de onoare.....	157
3.7. Procedura de acordare/redobândire a cetățeniei române.....	157
§4. Pierderea cetățeniei române.....	160
4.1. Modurile de pierdere a cetățeniei române	160
4.2. Retragera cetățeniei române.....	160
4.3. Aprobarea renunțării la cetățenia română.....	161
4.4. Alte cazuri de pierdere a cetățeniei române.....	161
4.5. Procedura aprobării renunțării la cetățenia română.....	162
4.6. Procedura retragerii cetățeniei române.....	162
§5. Dovada cetățeniei.....	163
§6. Străinii și apatrizii.....	164
<i>Secțiunea a 3-a. Reglementarea juridică a cetățeniei europene.....</i>	<i>164</i>

Capitolul al II-lea. Drepturi și libertăți fundamentale.

Caracterizare generală și dispoziții comune în materie.....	166
<i>Secțiunea 1. Scurt istoric.....</i>	<i>166</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Noțiunea și natura juridică a drepturilor și libertăților fundamentale.....</i>	<i>168</i>
<i>Secțiunea a 3-a. Pluralismul legal în materia drepturilor și libertăților fundamentale.....</i>	<i>169</i>
§1. Precizări terminologice. Tendințe actuale.....	169
§2. Sistemul european de protecție a drepturilor fundamentale.....	170
§3. Sistemul constituțional român de protecție a drepturilor fundamentale. Scurt istoric.....	173
<i>Secțiunea a 4-a. Clasificarea drepturilor și libertăților fundamentale.....</i>	<i>175</i>
<i>Secțiunea a 5-a. Principii privitoare la drepturile și libertățile fundamentale.....</i>	<i>176</i>
§1. Aspecte generale.....	176
§2. Universalitatea.....	177
2.1. Reglementare.....	177
2.2. Conținut.....	178
§3. Neretroactivitatea legii	178

3.1. Reglementare	178
3.2. Conținut.....	179
§4. Egalitatea în drepturi.....	182
4.1. Reglementare.....	182
4.2. Conținut.....	183
4.3. Ocuparea funcțiilor și demnităților publice	185
§5. Accesul liber la justiție.....	186
5.1. Reglementare.....	186
5.2. Conținut.....	187
§6. Caracterul de excepție al restrângerii exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți.....	193
6.1. Reglementare	193
6.2. Conținut.....	194
§7. Principiul securității juridice.....	195
7.1. Reglementare.....	195
7.2. Conținut.....	196
<i>Secțiunea a 6-a. Norme de principiu referitoare la protecția juridică a cetățenilor români în străinătate, a cetățenilor străini și apatrizilor în România, extrădare și expulzare.....</i>	<i>204</i>
§1 Protecția cetățenilor români în străinătate și obligațiile lor	204
1.1. Reglementare.....	204
1.2. Conținut	204
§2. Cetățenii străini și apatrizii se bucură în România de protecție juridică	204
2.1. Reglementare.....	204
2.2. Conținut.....	205
§3. Regulile referitoare la extrădarea sau expulzarea din România.....	205
3.1. Reglementare	205
3.2. Conținut	206
Capitolul al III-lea. Drepturile inviolabilității.....	208
<i>Secțiunea 1. Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică.....</i>	<i>208</i>
§1. Reglementare.....	208
§2. Conținut.....	209
<i>Secțiunea a 2-a. Libertatea individuală.....</i>	<i>211</i>
§1. Reglementare.....	211
§2. Conținut.....	212
<i>Secțiunea a 3-a. Dreptul la apărare.....</i>	<i>214</i>

§1. Reglementare.....	214
§2. Conținut.....	215
<i>Secțiunea a 4-a. Dreptul la liberă circulație.....</i>	<i>215</i>
§1. Reglementare	215
§2. Conținut	216
<i>Secțiunea a 5-a. Dreptul la viață intimă, familială și privată.....</i>	<i>218</i>
§1. Reglementare	218
§2. Conținut	218
<i>Secțiunea a 6-a. Inviolabilitatea domiciliului.....</i>	<i>220</i>
§1. Reglementare	220
§2. Conținut	221
Capitolul al IV-lea. Drepturile și libertățile sociale, economice și culturale.....	223
<i>Secțiunea 1. Dreptul la învățătură.....</i>	<i>223</i>
§1. Reglementare.....	223
§2. Conținut	224
<i>Secțiunea a 2-a. Accesul la cultură.....</i>	<i>226</i>
§1. Reglementare.....	226
§2. Conținut.....	226
<i>Secțiunea a 3-a. Dreptul la ocrotirea sănătății.....</i>	<i>227</i>
§1. Reglementare	227
§2. Conținut.....	227
<i>Secțiunea a 4-a. Dreptul la un mediu sănătos.....</i>	<i>229</i>
§1. Reglementare	229
§2. Conținut	229
<i>Secțiunea a 5-a. Dreptul la muncă, protecția socială a muncii și interzicerea muncii forțate.....</i>	<i>230</i>
§1. Reglementare	230
§2. Conținut	231
<i>Secțiunea a 6-a. Dreptul la grevă.....</i>	<i>234</i>
§1. Reglementare	234
§2. Conținut.....	235
<i>Secțiunea a 7-a. Dreptul de proprietate privată și dreptul la moștenire.....</i>	<i>236</i>
§1. Reglementare.....	236
§2. Conținut	237
<i>Secțiunea a 8-a. Libertatea economică.....</i>	<i>244</i>
§1. Reglementare	244

§2. Conținut	244
<i>Secțiunea a 9-a. Dreptul la un nivel de trai decent.....</i>	<i>245</i>
§1. Reglementare	245
§2. Conținut	246
<i>Secțiunea a 10-a. Dreptul la căsătorie</i>	<i>248</i>
§1. Reglementare.....	248
§2. Conținut	249
<i>Secțiunea a 11-a. Protecția copiilor și a tinerilor.....</i>	<i>250</i>
§1. Reglementare	250
§2. Conținut	251
<i>Secțiunea a 12-a. Protecția persoanelor cu handicap.....</i>	<i>253</i>
§1. Reglementare.....	253
§2. Conținut.....	253

Capitolul al V-lea. Drepturile și libertățile social-politice, drepturile exclusiv politice și drepturile garanții..... **255**

<i>Secțiunea 1. Drepturile și libertățile social-politice.....</i>	<i>255</i>
§1. Secretul corespondenței	255
1.1. Reglementare	255
1.2. Conținut	255
§2. Libertatea conștiinței	257
2.1. Reglementare	257
2.2. Conținut	258
§3. Libertatea de exprimare	261
3.1. Reglementare	261
3.2. Conținut	262
§4. Dreptul la informație	264
4.1. Reglementare	264
4.2. Conținut	264
§5. Libertatea întrunirilor	266
5.1. Reglementare	266
5.2. Conținut	266
§6. Dreptul de asociere	267
6.1. Reglementare	267
6.2. Conținut	268
<i>Secțiunea a 2-a. Drepturile exclusiv politice.....</i>	<i>269</i>
§1. Dreptul de vot	269
1.1. Reglementare	269

1.2. Conținut	269
§2. Dreptul de a fi ales	272
2.1. Reglementare	272
2.2. Conținut.....	273
§3. Dreptul de a fi ales în Parlamentul European	274
3.1. Reglementare	274
3.2. Conținut.....	274
<i>Secțiunea a 3-a. Drepturile garanții.....</i>	<i>275</i>
§1. Dreptul de petiționare	275
1.1. Reglementare	275
1.2. Conținut	275
§2. Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică	276
2.1. Reglementare	276
2.2. Conținut	276
Capitolul al VI-lea. Îndatoririle fundamentale ale cetățenilor.....	278
<i>Secțiunea 1. Noțiune și reglementare.....</i>	<i>278</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Scurtă caracterizare a îndatoririlor fundamentale consacrate în Constituția României.....</i>	<i>279</i>
§1. Respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor țării	279
§2. Îndatorirea de fidelitate față de țară.....	279
§3. Îndatorirea de apărare a țării	280
§4. Îndatorirea de a contribui, prin impozite și taxe, la cheltuielile publice	280
§5. Îndatorirea de exercitare cu bună-credință a drepturilor și libertăților și de respectare a drepturilor și libertăților celorlalți	281
Capitolul al VII-lea. Garanții de ordin instituțional pentru realizarea drepturilor fundamentale.....	283
<i>Secțiunea 1. Avocatul Poporului.....</i>	<i>283</i>
§1. Scurtă prezentare a instituției.....	283
§2. Reglementarea instituției Avocatului Poporului în România	284
2.1. Numire și statut	284
2.2. Atribuții	285
2.3. Funcționare. Soluționarea petițiilor.....	286
2.4. Accesul direct la justiția constituțională ca modalitate de realizare a rolului constituțional al Avocatului Poporului.....	288
<i>Secțiunea a 2-a. Instanțele judecătorești, instanțele de jurisdicție constituțională și instanțele internaționale.....</i>	<i>290</i>

§1. Considerații generale.....	290
§2. Dialogul între instanțele de jurisdicție constituțională.....	291
§3. Dialogul instanțelor naționale cu Curtea Europeană a Drepturilor Omului și Curtea de Justiție a Uniunii Europene.....	294
3.1. Curtea Europeană a Drepturilor Omului.....	294
3.2. Curtea de Justiție a Uniunii Europene.....	297
3.3. Concretizări ale dialogului judiciar.....	298
3.4. Concluzii.....	301
Bibliografie.....	303